

Sabima kartleggingsnotat 10-2024

Kartlegging av insektfaunaen på Smørklepp (Vinje kommune) sesong 3 - 2024.

Av Thor Jan Olsen

INNLEDNING

Insektkartleggingen av Smørklepps insektfauna har foregått hele sommersesongen, fra oppstarten i starten av mai da snøen etter hvert forsvant, til midt i oktober da fjellene igjen begynte å få snødekke på toppene.

Innsamlingen ble hovedsakelig foretatt med fire malaisetelt i høyfjellet (ca 800 – 1000 moh) og lysfangst ved Rudningen. Men også i år har det i tillegg blitt foretatt plukkfangst og håvfangst gjennom sesongen.

Som vanlig har familien Willemsen – som bor på Rudningen i Smørklepp – stått for det meste av innsamlingen, inkludert pass og tømning av malaisefellene. Sortering og montering har stort sett blitt foretatt i Sarpsborg av forfatteren.

Emneord: *Smørklepp, malaisetelt, lysfangst, kartlegging.*

Forsidebilde: Larve av Løvtredreper (*Cossus cossus*) fra Rudningen.

FIRE FELTER MED MALAISEFELLE Fangst

Våren kom sent i Smørkleppdalen. Men feller ble utplassert så tidlig som mulig, for å se om vi kunne plukke opp de tidligste artene. Feromon for fjellglassvinge (*Synanthedon polaris*) ble satt opp ved alle malaiseteltene, men det kom bare rødflekkglassvinge (*Synanthedon culiciformis*) til disse.

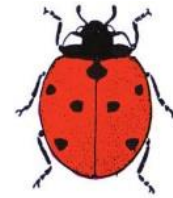
Ved første gløtt i fangstboksene kan det virke som det er *Diptera* (fluer og mygg) som dominerer i de fire fellene. Og selvsagt er det mye av dette på fjellet! Men også parasittveps og snylteveps er tallrike, de tar bare ikke så stor plass – et par millimeters lengde er en vanlig størrelse.

1 . ÅNONSKARNUTEN oppstart 13. mai 2024

Sesongens første malaisetelt ble satt opp 13. mai, mens snøen fortsatt lå på Ånonskarnuten (850 moh). Det var interessant at store, trelevende billearter som løvtreløper (*Rhagium mordax*) og *Oxymirus cursor* dukket opp på dette området, som er nesten uten trær. Sommersesongen er også kort, så en del larver vil nok trenge flere år på utviklingen.

Dette feltet viste seg å gi mye «biomasse» – mange individer. Se kommentar om dette lenger nede i rapporten.

2 . HAGADALSTINDEN oppstart 16. mai 2024

Årets andre malaisetelt ble satt opp tre dager etter turen til Ånonskarnuten. Hagadalstinden er en topp på 960 moh, og teltet ble satt opp i en sørvendt, lun skråning.

Også her ble det funnet enkelte biller, blant annet åtselsgraveren *Nicrophorus vespilloides* og løvtreløper (*Rhagium mordax*). Den orden som naturlig nok er mest representert i fellene er *Diptera* (fluer og mygg). Dette gjelder alle fire feltene med malaisefeller.

Samtidig med oppsetting av teltet på Hagadalstinden ble det satt opp et telt på vårt tredje felt, Bjønnbutveit.

3 .

3. BJØNNBUTVEIT oppstart 16. mai 2024

Mens de to første feltene var relativt vegetasjonsfattige, ble malaiseteltet ved Bjønnbutveit (850 moh) lagt i en relativt frodig bjørkeskog med innslag av gran. Vanligvis er sommerfugler som har havnet i malaisefeller, ødelagt av bevaringsvæsken, men her var det mulig å identifisere flere arter. Blant annet tannmåler (*Odontopera bidentata*), taggvingefly (*Phlogophora meticulosa*), grått neslefly (*Abrostola tripartita*) og ospelhalvspinner (*Tetthea or*). Engsmyger (*Ochlodes sylvanus*) ble observert på dette feltet, og rødflekkglassvingen (*Synanthedon culiciformis*) var også her.

Pilen på det lille bildet viser hvor teltet er plassert. Disse tre nevnte feltene er vanskelig tilgjengelige, med store krav til forsiktighet ved klatring. Det er derfor ikke et terreng som besøkes så mye av mennesker, og vi hadde håp om å finne «rariteter» på slike felt.

Det var derfor en morsom, ønsket overraskelse da vi fant urmygg (*Pachyneura fasciata*) i fellen på Bjønnbutveit. Den er vurdert til SÅRBAR (VU) på rødlistene.

4 . FISKEMOVATN oppstart 22. mai 2024

Det fjerde malaiseteltet ble satt opp ved Fiskemovatn 22. mai 2024. Fiskemovatn ligger på 840 moh. Dette var feltet som var lettest tilgjengelig – man kom dit med bil opp til geitesetra på Samastad, deretter ved å gå videre en drøy kilometer i flatt terreng med myr og fjellknatter. Fellene ble plassert på Runningslåtten, en gammel slåtteng under gården Rdningen. Det er planer om å ta opp igjen slått her. Selv om utbytten (høy til dyra) ikke vil bli særlig stort, betyr slåtteng gjerne rik flora, og det er funnet en god del blomsterarter her, blant annet fire orkidearter: brudespore (*Gymnadenia conopsea*), stortveblad (*Neottia ovata*), flekkmarihånd (*Dactylorhiza maculata*) og grønnkurle (*Dactylorhiza viridis*). Blomstene blir registrert på Artsobservasjoner.

Rik flora kan også bety rik insektfauna, så dette område planlegger vi å utforske nærmere.

Ved oppstart på Runningslåtten ligger fortsatt isen tjukk på Fiskemovatn.

SAMASTAD

Utgangspunkt for blant annet turen til Fiskemovatn:

RUDNINGEN

(Runningen) gård er en gammel plass med en del skog, eng og fjell, beliggende ved Klevastøylåi som går sammen med Smørkleppåi lenger ned i dalen. Skogen i Smørkleppdalen er sentvoksende og tildels ganske gammel, og man har allerede funnet et godt utvalg av moser, lav og planter. Dette blir selvsagt også lagt inn på Artsobservasjoner etter hvert.

Ved Rudningen har det vært en del lysfangst denne sommeren, når været har tillatt det. Dessuten har barna vært i aktivitet de fleste dagene med oppholdsvær. De har også fanget blant annet vannbiller og øyenstikkere ved Samastad.

FANGSTMETODER OG RESULTATER

Som nevnt har mange fangstmetoder vært benyttet for å sikre et så variert og omfattende resultat som mulig. Uansett samler malaiseteltene mest, spesielt individmessig. Her kommer et eksempel på hva som kan komme i en slik felle:

Ved gjennomgang av fangsten i perioden 26. juni til 29. juli 2024 – fellen på Ånonskarnuten – ble det tallet opp følgende antall individer (altså ikke arter!):

465 biller (Coleoptera)
> 470 fluer (Diptera, Brachycera)
> 100 mygg (Diptera, Nematocera)
1 planteveps (Hymenoptera, Symphyta)
420 parasittveps/Darwinveps (Hymenoptera, Parasitica/Ichneumonidae)
59 maur (Hymenoptera, Formicidae)
29 vårfluer (Tricoptera)
22 steinfluer (Plecoptera)
1 bladlusløve (Planipennia, Hemerobiidae)
18 støvlus (Psocoptera)
2 teger (Hemiptera, Heteroptera)
109 sikader (Hemiptera, Homoptera)
13 mark-kakerlakker (Dictyoptera, Blattodea)
8 edderkopper

Totalt mer enn 1717 individer ble sortert ut av denne fangsten.

Det var også en del rester av sommerfugler i fangstvæsken, og en del småmygg er foreløpig ikke plukket ut. Men det er tatt vare på for videre mulig behandling.

Antall arter kan nok vise seg å være begrenset. Eksempelvis er det i sommerfangsten på Ånonskarnuten funnet 109 sikader, men disse fordeles på bare fire arter.

Hver av de fire malaisefellene ble tømt 3 ganger, bortsett fra teltet på Ånonskarnuten som ble ødelagt/fjernet (Elg? Folk?) slik at vi ikke fikk noe resultat med høstdyr (3. innsamling) fra dette feltet.

Alle funn blir selvsagt lagt inn fortløpende på Artsobservasjoner så snart de er identifisert.

Det er viktig at vi kan benytte flere metoder for innsamling av individer. Malaisetelt samler mye, men mange insektgrupper må samles inn på andre måter – vannhåv, fallfeller, plukkfangst osv. Bare fantasien setter grenser!

Berghumle *Bombus monticola* er relativt vanlig forekommende på enkelte lokaliteter i Smørkleppdalens fjellområder. Etersom arten har forvekslingsarter, venter vi med publisering inntil vi har fått sikre bestemmelser. En sikker bestemmelse fra foto er umulig – så individer må samles inn for å kunne si om dette er berghumle eller alpehumle *Bombus alpinus*. Det avbildede individet er imidlertid funnet i et område nær tidligere registreringer av berghumle, og vurderes som berghumle av eksperter.

En stor takk til SABIMA for støtte til prosjektet!

Og **en stor takk fra forfatteren til familien på Smørklepp**, som har stått for det meste av innsamling av insekter: Anne Lene Aase Willemsen, Hans (J).H.G.M. Willemsen, Thora Marie Aase Willemsen, Evald Rob Aase Willemsen og Vebjørn Eirik Aase Willemsen.

Takk for hjelp til identifisering:

Sindre Ligaard, Vestby (biller)

Terje Jonassen, Sjernarøy (fluer)

Kjell Magne Olsen, Oslo (flere grupper)

Litteratur:

Aarvik, Hansen og Kononenko: Norges sommerfugler

Håkan Elmquist m f: Mottfjärilar i Sverige – en fälthandbok

Carl-Cedric Coulianos m.f.: Bärfisar i Sverige – en fälthandbok